

W hołdzie wielkiemu wodzowi i słudze ojczyzny

„Charakter miał silny, a dla otoczenia nie zawsze najmiłszy”.

Był pierwszym marszałkiem Polski,
dwukrotnie piastował funkcję
premiera,
był także twórcą Organizacji Bojowej
PPS, Legionów Polskich i Polskiej
Organizacji Wojskowej oraz
naczelnym Wodzem Armii Polskiej.

WIELCY POLACY

JÓZEF KLEMENS PIŁSUDSKI
1867- 1935

**Józef Klemens Piłsudski
przyszedł na świat
5 grudnia 1867 r. w Żuławie
na Litwie. Tam też spędził
sielskie i dostatnie
dzieciństwo.**

Majątek rodzinny Piłsudskich w Żuławie,
Imperium Rosyjskie, ok. 1870r.

RODZICE

Maria z Billewiczów

Pochodziła ze znanego rodu szlacheckiego herbu Mogiła. Wpajała dzieciom patriotyzm, uczyła je polskiej historii i literatury.

Józef Wincenty Piłsudski

herbu Kościesza. Polski ziemianin, z wykształcenia agronom. Podczas powstania styczniowego był Komisarzem rządu powstańczego na powiat kowieński.

Mały Józio na krześle
i jego brat Bronisław

Józef Piłsudski pochodził z wielodzietnej rodziny; miał troje starszego rodzeństwa: Helenę (ur. 1864), Zofię (ur. 1865), Bronisława (ur. 1866) oraz młodszą ósemkę: Adama (ur.1869), Kazimierza (ur.1871), Marię (ur. 1873), Jana (ur. 1876), Ludwikę (ur.1879), Kacpra (ur. 1881) i zmarłe w niemowlęctwie bliźnięta Piotra i Teodorę (ur.1882).

Ruiny posiadłości Piłsudskich
W Żułowie okręg wileński

Rodzina Piłsudskich żyła w Żułowie bez troski o materialne sprawy. Niestety do czasu, kiedy głowa rodu Józef Wincenty, rozpoczął unowocześnianie majątku, które zakończyło się katastrofą. Krach finansowy, a potem pożar dworu, spowodowały, że rodzina musiała przenieść się do Wilna. I od tej pory Piłsudscy żyli biednie.

**1877 r.
dziesięcioletni „Ziuk”
wraz z bratem Bronisławem
zaczyna naukę w rosyjskim
gimnazjum w Wilnie
(Ziuk czyli zdrobniąta,
kresowa forma imienia).**

Zetknięcie się z rosyjskim systemem szkolnym nazwie później w swoich wspomnieniach „katorgą”.

KOBIETY MARSZAŁKA

W życiu Piłsudskiego były cztery ważne kobiety.

Pierwszą dojrzałą miłością była Leonarda Lewandowska, poznał ją w syberyjskim Kireńsku.

Maria Juszkiewiczowa została jego pierwszą żoną i pokrewną duszą lat konspiracji. Po jej śmierci Marszałek ożenił się z Aleksandrą Szczerbińską, która stała się towarzyszką lat spędzonych w Belwederze.

Doktor Eugenia Lewicka była najprawdopodobniej tylko bliską sercu przyjaciółką, choć stolica huczała od plotek.

Leonarda
Lewandowska

Maria
Juszkiewiczowa

Aleksandra
Szczerbińska

Doktor Eugenia
Lewicka

JÓZEF PIŁSUDSKI OJCEM

Ojcem został jako 50-latek!
Zatem w czasie, gdy inni mężczyźni
zostają dziadkami. Miał dwie córki
Wandę i Jadwigę.

Być może jego wiek sprawiał, że **kochał je bardzo i był z nich niezwykle dumny.**
Wychowywały się wśród wojskowych
i ich rodzin. W Sulejówku otaczali
je najbliżsi współpracownicy Marszałka,
ale dla nich był to zwykły dom rodzinny
z ojcem, który potrafił się z nimi
wspaniale bawić.

Z prawdziwym upodobaniem czytał piśmiennictwo wydawane przez uczennice gimnazjum, do którego chodziły Wanda i Jagoda. W czasie wakacji uczył je pływać i wiosłować.

Założył także „Towarzystwo Rzeczy Przyjemnych a niekoniecznie Pożytecznych”. Należały do niego... on sam i obie panienki. Dorośli mogli wejść w poczet Towarzystwa dopiero po rocznej próbie.

Córkami chętnie się chwalił. Na przykład przy udzielaniu wywiadu, po przełomie majowym, dla korespondenta „Le Matin” na koniec powiedział:

„Nie chciałbym, aby pan odjechał, nie zobaczywszy moich córeczek. Jedna ma 6, a druga 8 lat, to prawdziwe frygi”.

CÓRKI PIŁSUDSKIEGO

Wanda Piłsudska

ur. 7.02.1918r. W Warszawie,
zm. 16.01.2001r. Tamże.
Polska architekt,
pilot Wojska Polskiego

Jadwiga Piłsudska

ur.28.02.1920r. W Warszawie,
zm. 16.11.2014r. Tamże.
Polska lekarka psychiatra

Józef Piłsudski kochał zwierzęta. Szczególnie przywiązywał się do psów i koni. Po jednej z imieninowych uroczystości w Sulejówku, Marszałek dostał w prezencie dwa psy, ponad dziesięć królików, owcę, sarenkę, lisa, gęś i wojowniczego koguta.

W sierpniu 1914r. Piłsudski dostał Kasztankę- prześliczną klacz. Między nią a Marszałkiem istniało jakieś tajne porozumienie, tak doskonałe, że oboje odczuwali swoje nastroje. Kasztanka urodziła dwa źrebięta: ogiera Niemna i klacz Merę- nazwaną tak na pamiątkę rzeki przepływającej przez Zułów. Zakończyła życie w 1927r. Ukochana Kasztanka Marszałka nie odeszła jednak zupełnie. Zachowano skórę zwierzęcia, a po 1935r. jej wypchana postać znajdowała się w Belwederze. Po wojnie została spalona na osobiste polecenie komunistycznego marszałka Polski Michała Roli- Żymirskiego.

PIES PIŁSUDSKIEGO CO WABIŁ SIĘ PIES

Piłsudscy mieli dwa wierne psy, starego i mądrego Dorka i wilczura, który przeszedł trening w szkole policyjnej i zwał się Pies. Był wyszkolony do pilnowania dokumentów, pozwalał obcym wejść do gabinetu, ale gdy chcieli wyjść, groźnie warczał lub nawet rzucał się na intruza. Szybko zapomniał czego nauczono go w szkole policyjnej: łąsił się do wszystkich i chętnie zjadał podsuwane mu smakołyki. Uwielbiał córki Piłsudskiego Wandę i Jadwigę. Był też ślepo posłuszny Marszałkowi.

PASJE MARSZAŁKA

Uwielbiał oglądać „Flipa i Flapa”- przy całej swojej powadze, umiał śmiać się szczerze i głośno. Lubił bardzo operę i teatr, a zwłaszcza arie z „Carmen”.

Dla relaksu dużo spacerował lub grał w szachy. Często też stawiał pasjansa,. Jego ulubione to: „prześcieradło”, „warkocz Wenery”, „ogonki”, „Uziemblina” i „Śmiglina”. Dwa ostatnie uczcił nazwiskiem pań, które go ich nauczyły. Jadał skromnie, ale tylko to, co lubił. Nie znosił kołdunów i bigosu. Za to uwielbiał słodyczne, domowe desery i ciasta. Lubił także miód lipowy. Chętnie pijał mocną, słodką herbatę. Lubił węgierskie wina. Palił sporo mocnych papierosów, które nazywały się Marszałkowskie. Kładł się spać grubo po północy, czasami nad ranem. Także interesantów przyjmował o takich dziwnych porach.

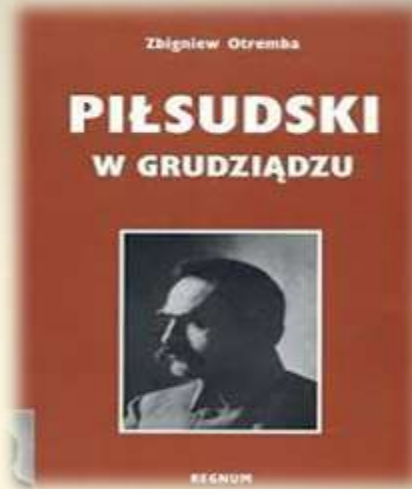
Na paryskim cmentarzu Montmartre 14 czerwca 1927 r. otwarto grób **Juliusza Słowackiego**. Na polecenie marszałka Józefa Piłsudskiego prochy poety zostały przewiezione do Polski. Trumna płynęła w górę Wisły z Gdańska do Krakowa; 22 czerwca **statek z prochami Słowackiego zatrzymał się na jedną noc w Grudziądzu**. Widok trumny stojącej na dziobie statku zapierał dech w piersiach. Ludzie, modląc się, składali hołd wielkiemu poecie. Kierując się z ulicy Spichrzowej schodami w dół, na Błonia Nadwiślańskie, spotykamy umieszczoną w murze **tablicę**.

Na niej widnieje napis:

"22 czerwca 1927r. U brzegu Wisły zatrzymał się na jedną noc statek wiozący trumnę z prochami Juliusza Słowackiego.

Na pamiątkę tego wydarzenia społeczeństwo Grudziądza składa hołd prochom Poety. Tablicę zniszczoną przez okupanta zrefundowano w 1958 r."

Piłsudski w Grudziądzu: 7-8 czerwca 1921r.

Marszałek przyłynął do Grudziądza statkiem z Bydgoszczy. Przyjazd opóźnił się o kilka godzin, gdyż poziom Wisły obniżył się. Gdy statek z Marszałkiem pojawił się na horyzoncie, kobiety ubrane w białe suknie utworzyły na błoniach nadwiślańskich monogram „J.P.” Przy Górze Zamkowej Piłsudskiego przywitał prezydent miasta Józef Włodek. W Grudziądzu Piłsudski otworzył Wystawę Sztuk Pięknych Artystów Pomorskich, a uwieńczeniem pobytu był raut w Domu Polskim „Bazar.”

Pomniki w grudziądzu

Na dziedzińcu Centrum Wyszkozenia Żandarmerii stanął pomnik. W dniu 11 listoppada1931 roku dokonano uroczystego odsłonięcia. Trójkątne płyty różnych rozmiarów z wycięciami, ułożone w kształcie stożka i trójkątną wysmukłą iglicą tworzyły wysoki monument. Miał wysokość całkowitą około 7 metrów. W centralnym punkcie wysmukłej części pomnika był portret marszałka i orzeł z marmuru, dzieło artysty rzeźbiarza Ignacego Zelka z Torunia. Pomnik został zniszczony w 1939 roku.

W dniu 11 listopada 1933 r. - w rocznicę odzyskania niepodległości - dokonano uroczystego odsłonięcia kolejnego pomnika marszałka Piłsudskiego. Z inicjatywy kolejarzy, a szczególności pracownika parowozowni Stefana Gorywody - autora projektu i wykonawcy budowli. Popiersie J. Piłsudskiego wykonano z panewek od kół parowozów. Został on również zniszczony w 1939 r.

15 sierpnia 2002 r., w rocznicę „cudu nad Wisłą”, wmurowany został akt erekcyjny pomnika marszałka.

Centralnym elementem pomnika - podobnie jak przedwojennego - są portret marszałka i orzeł w zwieńczeniu. Pomnik stoi na Placu Niepodległości.

12 maja 1935r. Piłsudski zmarł w Warszawie

Piłsudski chorował na raka żołądka i wątroby. Lekarze nie mówili prawdy ani jemu, ani żonie, trzymając Marszałka w przekonaniu, że szybko wróci do sił. Zmarł w Belwederze w niedzielę o godzinie 20:34. Zgodnie z wolą zmarłego serce zostało złożone w grobie ukochanej mamy w Wilnie, na cmentarzu na Rossie, a mózg oddany do badań uczonym. Ciało Marszałka, po uroczystościach żałobnych zostało złożone w krypcie wawelskiej.

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

- zostało otwarte w dniu 14 sierpnia 2020r.

Kompleks składa się z części historycznej oraz budynku muzealno – edukacyjnego. W skład części historycznej weszły: dworek „Milusin”, Drewniak- pierwszy dom Piłsudskich w Sulejówku, Willa Bzów, a także otaczające ją tereny zielone. W sąsiedztwie powstał nowoczesny budynek muzealno- edukacyjny.

Wystawa stała ma prezentować życie Józefa Piłsudskiego na szerokim tle historyczno – społecznym. Podzielona została na pięć galerii chronologicznych: Ziuk, Wiktor, Komendant, Naczelnik, Marszałek oraz szóstą galerię- Symbol- odnoszącą się do pamięci o Józefie Piłsudskim, do pozostawionego przez niego dziedzictwa, a także istniejących wokół postaci mitów i symboli.

**„Choć nieraz mówię
o durnej Polsce,
wymyślam na Polskę
i Polaków, to przecież
tylko Polsce służę...”**

Józef Piłsudski